

ČUVARI BLEIBURŠKE USPOMENE

Josip Jurčević • Bruna Esih • Bože Vukušić

DRUGO, PROŠIRENO IZDANJE

Izdavač:
Klub hrvatskih povratnika iz iseljeništva,
Trg Stjepana Radića 3, 10000 Zagreb, Republika Hrvatska
Tel/fax: ++385 (0)1 61 51 393,
E-mail: klub.hpi@zg.t-com.hr

Za izdavača:
Dr. sc. Katica Miloš

Suizdavači:
Dokumentacijsko informacijsko središte, Zagreb
Počasni bleiburški vod, Klagenfurt

Urednik:
Dr. sc. Josip Jurčević

Recenzenti:
Dr. sc. Zdravko Dizdar
Dr. sc. Ante Laušić

Prijevod sa srpskog, kroatiziranje i lektura:
Jasna Kovačević

Korektura:
Darija Kokotović

Naslovna stranica:
Miroslav Ambruš Kiš

Prijelom i oblikovanje:
Kazimir Rajič i Zvonimir Kuhtić

Tisak:
"Tiskara Kasanić", Zagreb

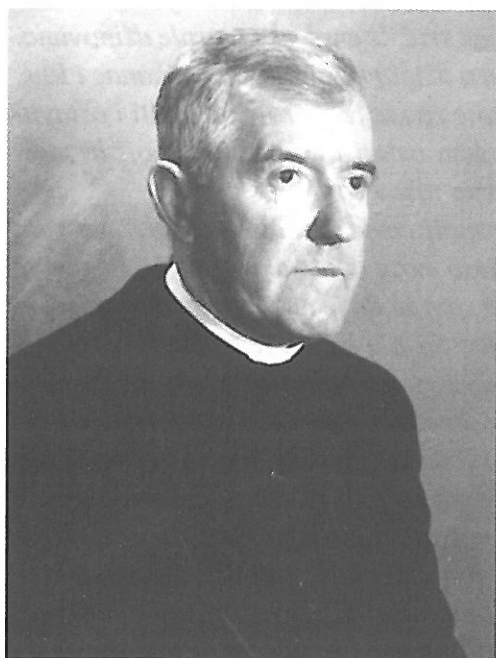
Dr. sc. Josip Jurčević / Bruna Esih / Bože Vukušić

Čuvari bleiburške uspomene

II. IZDANJE

Zagreb, A.D. 2005.

VELEČASNI VILIM CECELJA I POČASNI BLEIBURŠKI VOD

Vlč. Vilim Cecelja

Crkva i katoličke organizacije bile su stožerni čimbenik u očuvanja Hrvata u iseljeništvu, pa tako i hrvatskih prognanika u Austriji. U godinama nakon *Drugog svjetskog rata* u Gornjoj Austriji živjelo je oko tri tisuće Hrvata. O njima su brinuli o. Josip Šimić i o. Mirko Čović, o. Krsto Radić, o. Petar Mandac, o. Bonifacije Šipić i o. Pijo Fržop. O. Fržopa su američke okupacijske vlasti protjerale zbog navodnog *nacionalizma*.

U gradovima Beču i Salzburgu su djelovali o. Juraj Globan, dr. Ivo Vitezić, Ivo Jakovljević, Petar Bulum, Sabim Stefan, don Jure Vrdoljak, vlč. Nikola Tojčić, vlč. Josip Sukner, vlč. Vilim Cecelja i drugi. U Koruškoj su djelovali vlč. Anton Zec, tajnik sarajevskog nadbiskupa dr. Ivana Šarića, fra Kruno

Brkić, tajnik banjalučkog biskupa fra Joze Garića, zatim Josip Blažina, Vjekoslav Kreš, Marin Kuvačić, vlč. Miško Jurić i drugi.

No, najdublji je trag svojim radom i upornošću ostavio vlč. Vilim Cecelja. *Katolički kongres* s prvim duhovnim vježbama za Hrvate katolike u izbjeglištvu održavan je od 4. do 6. travnja 1953. u Klagenfurtu pod vodstvom vlč. Vilima Cecelje. Organizator *Kongresa* bila je *Hrvatska katolička mladež* u egzilu, a pokrovitelj biskup dijeceze Gurk Josef Koestner. Za tu prigodu tiskani program je nosio naslov *Croatia - Uskrs 1953. - Klagenfurt*, a priloge u programu su napisali: predsjednik *Hrvatskog Caritasa* za Austriju Vilim Cecelja, biskup Josef Koestner, predstavnik *Katoličkog kongresa* Franjo Vranjković, časnik Stipe Ivandić, predsjednik *Hrvatske katoličke mladeži* Ante Mikrut, u ime hrvatskih invalida Jakov Radoš, u ime *FC Young Boys* Drago Rotim, u ime podružnice *Caritas Croata* iz Klagenfurta Ivan Pajtl, u ime *HKD-a Lisinski* Vlado Kargačin.

Uz duhovne vježbe, u nedjelju 5. travnja, odigrala se nogometna utakmica između *FC Young Boysa* i lokalnog kluba *SV St. Veita*, a u popodnevним satima priređena je svečana priredba s igrokazom u režiji Vlade Kargačina *Na Ozlju gradu*, iz tragedije *Urota Zrinski i Frankopana*.

Vlč. Cecelja je tada posjetio grobove hrvatskih vojnika u Unter-Loibachu i Bleiburško polje te odlučio da će te iste godine na blagdan *Svih Svetih* prvi put održati misu za hrvatske pokojnike u mjesnoj crkvi. Nakon toga je to činio svake godine. On je usko surađivao s vodstvom *Počasnog bleiburškog voda* na organiziranju vjerskih i nacionalnih priredbi.

Značaj vlč. Vilima Cecelje potvrđuje i elaborat beogradske centrale jugoslavenske obavještajne službe, *Uprave za istraživanje i dokumentaciju*, koja se nalazila pri *Saveznom sekretarijatu za inozemne poslove*, od 31. siječnja 1978., u kojem stoji:

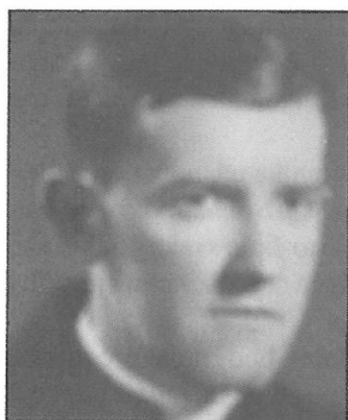
“Utjecaj Katoličke crkve, posebno popa V. Cecelje, na rad i aktivnost ustaške emigracije u Austriji pomogao je njenom okupljanju u jednu cjelinu. Ovo se izražava i na provođenju određenih akcija, koje su, zahvaljujući popu Cecelji, do sada uvijek bile dobro zakamuflirane i stjecao se dojam da imaju religiozni-nacionalni karakter, što je pred austrijskim organima osiguravalo njihov legalitet”.

Vilim Cecelja je rođen 24. travnja 1909., na Golubarovom bregu u Svetom Iliji, kotar Varaždin, od oca Augustina i majke Tereze, rođene Biderman. Osnovnu školu je završio u Svetom Iliji, a na *Nadbiskupskoj klasičnoj gimnaziji* na Šalati u Zagrebu položio je veliku maturu te je 15. studenog 1928. stupio u *Nadbiskupsko bogoslovno sjemenište* i upisao *Katolički bogoslovni fakultet*. Svjedočeći o tom vremenu, Cecelja je kasnije pisao:

“Kao sjemeništarać već sam osjetio, kao i moje kolege, političke progone Hrvata. Bio sam u Bogosloviji kada je izvršen atentat na hrvatske zastupnike u beogradskoj skupštini, što nas je sve ispunilo ogorčenjem i odvratnošću prema Beogradu i dvoru, jer se već onda u Hrvatskoj govorilo

Kongres Hrvatske katoličke mladeži u Klagenfurtu

Vilim Cecelja
kao mladi svećenik

da je Aleksandar naredio to krvoproliće. Bili smo ponosni da je na pogrebu hrvatskih mučenika sudjelovao zagrebački nadbiskup Bauer s drugim svećenicima i da su na oglas o smrti narodnog vođe Radića, po nadbiskupovoj odredbi, zvonila zvona na svim zagrebačkim crkvama. Teško smo osjećali i razbojničko ubojstvo policije, koja je zatukla željeznom batinom na ulici velikog hrvatskog učenjaka i ideologa slobodne Hrvatske, dr. Milana Šufflaya. Jednako smo bolno proživljavali vijesti o vješanju hrvatskih boraca Marka Hranilovića, Matije Soldina i Ivana Rosića. Znali smo i o strašnim mučenjima drugih rodoljuba u tamnici, primjerice Stipe Javora. U takvom je ozračju započeo moj svećenički rad."

Cecelju je za svećenika zareadio u lipnju 1932. ondašnji nadbiskup zagrebački dr. Antun Bauer, u jeku diktature Aleksandra Karađorđevića, a *Mladu misu* je služio 3. srpnja u rodnoj župi Sveti Ilija. Prve godine svog svećeničkog služenja je proveo kao kapelan u župi Bedenica. Godine 1935. povjerena mu je župa Gornji Dubovec kod Križevaca, no ubrzo odlazi u Hrastovicu kod Petrinje, gdje su već o mladom župniku mještani govorili najljepše priče, uživajući u njegovim propovijedima, lijepom pjevanju i sviranju violine. A Cecelja je jednako lijepim riječima pisao o svojim župljanima:

"U Hrastovici je bio aktivan vjerski život. Obitelji su imale puno djece. Mladež je bila bistra i nadarena. Priređivao sam s njima duhovne igrokaze s kojima smo onda gostovali u drugim župama, sve do Gline. U Glini sam upoznao velikog hrvatskog rodoljuba i mučenika, liječnika dr. Šimuna Cvitanovića, onda sam susreo i dr. Jurja Reboka. Tu nastaje moja prva ozbiljna povezanost s hrvatskim rodoljubima, tajnim borbama slobodne domovine."

Nadbiskup zagrebački dr. Alojzije Stepinac je povjerio vlč. Cecelji 1939. godine osnivanje nove župe u zagrebačkoj Kustošiji. Vlč. Cecelja je organizirao izgradnju nove crkve koju posvećuje ondašnjem blaženiku Nikoli Taveliću. Uz crkvu je dao izgraditi i novu školu. Crkvu je blagoslovio nadbiskup dr. Stepinac na sam blagdan Nikole Tavelića u ljeto 1943. godine, kada je otvorena i škola.

Nakon uspostave NDH, Vatikan je vojnim vikarom u novoj državi imenovao zagrebačkog nadbiskupa dr. Alojzija Stepinca, a on je bio opunomoćen sam izabrati svoje zamjenike. *Dekretom* od 7. siječnja 1942. nadbiskup Stepinac svojim zamjenicima imenovao je vlč. Stipu Vučetića i vlč. Vilima Cecelju. Vlč. Cecelja tu je dužnost obnašao do 8. svibnja 1944. kada je, po zapovijedi nadbiskupa dr. Stepinca, otišao u *Hrvatski vojno-odgojni ured* u Beču. Tamo je osnovao i vodio podružnicu *Hrvatskog crvenog križa*, brinući se za hrvatske vojnike, osobito one ranjene, kao i za ostale hrvatske državljane koji su radili u Beču.

Na zahtjev hrvatskih časnika koji su bili na izobrazbi u vojnim obučnim centrima oko Beča i koji su se, uvidjevši da će Njemačka izgubiti rat, htjeli vratiti u Hrvatsku i sudjelovati u njezinoj obrani, vlč. Cecelja je u rujnu 1944. s takvom njihovom porukom otputovao u Zagreb. O tome je kasnije napisao:

"Ministar vojske, admiral Nikola Steinfel, i predsjednik vlade Nikola Mandić, bili su oduševljeni ovom porukom. Predsjednik vlade, Mandić, je obavijestio telefonom Poglavnika. On nas je pozvao odmah na Tuškanac. Kod našeg dolaska već sam tamo zatekao njemačkog poslanika Kaschea. Poglavnik je, na vijest predsjednika Mandića, odmah pozvao sebi na razgovor Kaschea i s njim raspravio dobivenu vijest o povlačenju hrvatske vojske iz Njemačke. Po odlasku Kaschea odluka je Poglavnika glasila: 'Mi s Nijemcima pobjeđujemo ili padamo'. Ja sam se morao odmah vratiti u Beč. Drugi je dan stigao general Slavko Štancer. S njim sam obilazio naše vojne jedinice oko Beča. On ih je uvjeravao da će Njemačka s novim oružjem sigurno pobijediti Saveznike. Hrvatska vojska je ostala u Njemačkoj. Ja sam radi toga dospio pred ratni sud Njemačke vojske. Na sreću je spis o tome stigao u naš Vojno-odgojni ured u Beču pred sam Uskrs 1945., kad smo već imali nalog Zapovjedništva grada Beča da moramo napustiti Beč, jer su Rusi već bili pred Wiener Neustadtom."

Vlč. Vilim Cecelja posljednji je put bio u Hrvatskoj 23. ožujka 1945. kada je predao pakete za vojne ranjenike i izvijestio nadbiskupa Stepinca o radu u Beču. Tom mu je prigodom nadbiskup rekao: *"Znam što me ovdje čeka. Moli za mene da izdržim."* Jedna od inkriminacija nadbiskupu dr. Alojziju Stepincu na sudu 1946. godine, bila je njegovo poznanstvo i suradnja s vlč. Vilimom Ceceljom. Međutim, nadbiskup Stepinac nije zatajio dobrog pastira Crkve i o njemu je ponosno posvjedočio: *"Poznam Cecelju kao čestitog svećenika i ne mogu prigovoriti niti jedne riječi. Što novine pišu o njemu ne može biti mjerodavno pred sudom. On je svećenik neokaljanog života, pošten i pravičan. Da su svi ljudi bili kao Cecelja ne bi nikome ni vlas s glave pala."*

Američki obavještajni ured CIC uhitio je Cecelju 16. listopada 1945. Optužba je bila, podastrijeta Amerikancima od beogradskih komunističkih vlasti, da se pod *Hrvatskim crvenim križem* krije *"ustaški pokret"*, a da je vlč. Cecelja osobno *"Poglavnikov ispovjednik i rođak"* itd. Nakon dva mjeseca ispitivanja vlč. Cecelja je odveden u logor za ratne zločince u Glasenbachu kraj Salzburga. Nakon skoro dvogodišnje istrage, kada su se predstavnici američkih okupacijskih vlasti napokon uvjerali da su sve optužbe neutemeljene, vlč. Cecelja je 20. svibnja 1947. pušten na slobodu. Međutim, zatvor je ozbiljno narušio njegovo zdravlje tako da je pune tri sljedeće godine proveo u samostanu časniha sestara oporavljajući se od teške bolesti pluća.

"Odlukom komisije za utvrđivanje ratnih zločina okupatora i njihovih pomagača br. 7103 iz 1947. godine" jugoslavenske su vlasti proglasile vlč. Cecelju

“ratnim zločincem” i ustrajno tražile njegovo izručenje od okupacijskih vlasti u Austriji, a poslije i od austrijskih. Bio je to jedan od glavnih načina obračunavanja jugoslavenskog režima s političkim neistomišljenicima. Istodobno je Beograd tražio od Vatikana i Pape da se vlč. Vilima Cecelju liši dužnosti svećenika ili odstrani s europskog kontinenta.

Ipak, u studenom 1948. godine vatikanski delegat za hrvatsku inozemnu pastvu msgr. Jure Jagodić imenovao je vlč. Cecelju dušobrižnikom hrvatskih izbjeglica u Scherdingu kod Linza. Godine 1950. vlč. Cecelja je preuzeo dušobrižništvo za Hrvate u Salzburgu, gdje je i osnovao hrvatski ogranak *Caritasa* za Austriju – *Caritas Croata*. *Udba* je intenzivirala njegovo praćenje.

Agent *Udbe* pod pseudonimom *Ante* poslao je 19. studenog 1950. zapisnik sa sjednice *Ujedinjenih Hrvata Austrije*:

“Na prijedlog Josipa Matoše, tajnika *Ujedinjenih Hrvata Koruške*, odabrani su predstavnici i delegati pokrajinskih organizacija da se konstituiraju središnji odbor:

Za Korušku: Josip Matoša, Krešimir Pavličić, Zdravko Jovanović, Nikola Martinović, Zvonko Grubišić, dr. Drago Zudenigo, Vladimir Bašić
Iz Salzburga: Tomislav Mesić, Miroslav Keglević, Josip Fabečić
Pokrajina Štajerska: dr. Ivan Pukljak, Mile Rukavina, prof. Franjo Krautzer

Pokrajina Tirol: Ivica Domitar

Izabrani u Odbor Ujedinjenih Hrvata Austrije:

Počasni predsjednik: vlč. Vilim Cecelja

Predsjednik: Franjo Krautzer

Potpredsjednik: Šukrija Pekušić

Glavni tajnik: Ivan Pukljak

Tajnik: Tomislav Mesić

Blagajnik: Vladimir Bašić

Blagajnik II: Nikola Martinović”

Agent *Udbe* pod pseudonimom *Miro* dojavio je 8. prosinca 1950.:

“Vilim Cecelja je organizirao izlet u *Attnang Puchheim* na kojemu je bilo otprilike 350 ljudi. Prisustvovao je i bečki kardinal *Innitzer* koji je održao govor i izrazio zadovoljstvo zbog jedinstva hrvatske braće i želju da im sloboda što prije svane.”

Organizator svih hodočašća od 1949. do 1989. godine u Austriji bio je velečasni Vilim Cecelja – u Maria Plain, *Attnang Puchheim*, *Maria Saal*, *Bleiburg*... *Udba* je posebice nadzirala svetište *Attnang Puchheim* gdje je služena i prva Sveta Misa na hrvatskom jeziku. Ono se i danas smatra najomiljenijim hrvatskim svetištem Majke Božje izvan hrvatskih granica koje su iseljeni Hrvati nazvali *Marijom Bistricom u tuđini*.

Hrvati na hodočašću u *Attnang Puchheimu*

predstavnik njemačke terorističke organizacije *Rote Arme Fraktion (RAF)*, poznatije pod nazivom *Baader-Meinhof*, jugoslavenske vlasti su zatražile u zamjenu za njih izručenje osmorice Hrvata iz Njemačke, među kojima je bio i Ilija Papac.

Vlč. dr. Vladimir Vince, inače prvi Hrvat svećenik reda *Opus Dei*, generalni ravnatelj za djelo pastve među iseljenom Hrvatskom, i vlč. Vilim Cecelja bili su 6. listopada 1966. na audijenciji kod pape Pavla VI. i s njim razgovarali o problemima hrvatske pastve izvan domovine Hrvatske. Povod je bio kako zaštititi hrvatske iseljeničke svećenike od diskriminacije koju je provodio Beograd. Papa im je tom prigodom podijelio apostolski blagoslov, a preko njih svim dušobrižnicima i misionarima, vjernicima i svoj iseljeničkoj i izbjegličkoj Hrvatskoj.

Nakon smrti vlč. Vincea, 1968. godine, otvorilo se pitanje tko će ga naslijediti. Iako su se među kandidatima spominjala dva imena – vlč. Vilima Cecelje i fra Dominika Šušnjare, moderatora dušobrižništva u Zapadnoj Njemačkoj – ipak je *Sv. Kongregacija za biskupe* odlučila za nacionalnog ravnatelja hrvatskog dušobrižništva u inozemstvu imenovati vlč. Vladimira Stankovića.

Velečasni Vilim Cecelja odlazio je na mnoge posljednje ispraćaje umrlih ili likvidiranih Hrvata, diljem Austrije i Njemačke, kao i drugih zemalja, svima onima koji su zaslužili da njihovo ime bude upamćeno po ljubavi i borbi za slobodnu Hrvatsku.

Primjerice, u prostorijama *Ujedinjenih Hrvata Njemačke* 26. listopada 1968. nađeni su ubijeni predsjednik društva *Mile Rukavina*, *Krešimir Tolj* i *Vid Maričić*. Njihovom je pogrebu 2. studenog

Vlč. Anton Cecelja predvodi misu na *Unter-Laibachu*

1968. prisustvovalo oko 2000 ljudi, a vodili su ga fra Šušnjara i vlč. Cecelja. Oni su privatno bili nazočni i na sprovodu Nahida Kulenovića, Hrvata islamske vjeroispovijesti, koji je pokopan 4. srpnja 1969. na *Novom groblju* u Waldfriedhofu u Münchenu. Od posljedica atentata 30. svibnja 1972. preminuo je predsjednik *Hrvatskog narodnog odbora* dr. Branko Jelić. Na pogrebu se okupilo preko 2000 Hrvata iz cijeloga svijeta, a posljednji je govornik bio vlč. Vilim Cecelja.

Od članova *Počasnog bleiburškog voda* najbliži suradnici vlč. Vilima Cecelje su bili Ilija Abramović, Jakov Čirko, Marijan Luburić i Jakov Radoš. I danas se u detalje prisjećaju s koliko je volje vlč. Cecelja sudjelovao u komemoracijama bleiburškim žrtvama i svim vjersko-nacionalnim događanjima u Austriji, te općenito pomagao hrvatskim prognanicima diljem Europe.

Ilija Abramović, u svjedočanstvu o radu vlč. Cecelje, spominje još neke zanimljive podatke iz tog vremena vezane uz djelovanje PBV-a:

"Svaki put kada je vlč. Vilim Cecelja dolazio u Klagenfurt ili Bleiburg, ja bih ga dočekao i vozio po potrebi. Jednom su, kasnih šezdesetih, pod pritiskom Beograda, austrijske vlasti zabranile služenje sv. mise i dolazak vlč. Cecelji u Bleiburg, ali su od zabrane na kraju ipak odustale.

Vlč. Cecelja je 1958. godine organizirao hodočašće u Lourdes. On je trebao ishoditi dozvole za putovanje. Svi su dobili vizu osim mene. Cecelja se tada našalio: 'Veći si ratni zločinac nego ja!'

Članovi PBV-a u gostima kod vlč. Vilima Cecelje: (s lijeva na desno) Ivan Prusac, Sulejman Hrle, Mirko Karačić, Omer Vrabac, Nikica Martinović, Ivan Zubak, Jakov Radoš, vlč. Vilim Cecelja, Josip Nikić i Ilija Abramović

Godine 1963. je izrađen stijeg Počasnog bleiburškog voda koji je blagoslovio upravo vlč. Cecelja. Kum joj je bio Petar Miloš, a njegov zamjenik Adem Delić. Jugoslavenski konzulat prijavio nas je zbog natpisa i simbola na stijegu, pa smo Mirko Karačić i ja morali ići na policiju i objašnjavati kako tu nema ništa problematično.

Od poznatijih osoba koje su posjetile Bleiburško polje posebice pamtim dr. Krunoslava Draganovića i kardinala Franju Šepera. Kardinal Šeper je 1967. predvodio misu za kardinala Stepinca u svetištu Maria Zell. Tada sam ga prvi put sreo, a od 1972. do 1977. uvijek sam ga s njegovim domaćinom vlč. Ceceljom dočekivao u Villachu. Kardinal me jednom upitao odakle sam. Odgovorio sam: Iz Bosne ponosne, srca zemlje Hrvatske. Odgovor mu se svidio te me je zagrlio. Kardinal bi obvezno prilikom dolaska upitao ima li koga od naših u bolnici pa bi ih obišao prije bilo kakvog drugog posla.

Godine 1976. poslije mise išli smo na ručak u Villach gdje sam ga upitao: Eminencijo, zašto Vi ne bi došli jednom u Klagenfurt na ručak?. On je odgovorio da će doći. Sljedeće godine nazvao me vlč. Cecelja i upita jesam li spremio ručak za gosta. U prvi trenutak nisam shvatio o čemu se radi, pa mi je on objasnio da je na putu s kardinalom Šeperom. I tu smo ručali, u ovom mom malom stanu. Uvečer je kardinal posjetio Bleiburško polje te se dugo molio za pomorene Hrvate na tom polju i poslije na Križnim putovima."

Jakov Radoš bio je opskrbeni časnik Počasnog bleiburškog voda. Bavio se trgovinom živežnih namirnica i u početku je na taj način mogao pomagati druge iseljenike dok se ne snađu: *"Velečasnog Cecelju sam upoznao 1948. godine a tada sam tek i saznao što se uistinu zbivalo u proljeće 1945. godine, što se zbilo na Bleiburgu i dalje. Znao je Cecelja govoriti kako sa svojim odlascima na Bleiburg nemamo što izgubiti. Da svim snagama moramo ukazati drugima što se dogodilo*

Ilija Abramović, kardinal Franjo Šeper i vlč. Vilim Cecelja

Kardinal Šeper predvodi Svetu misu

nedužnim ljudima pobijenim u tuđoj zemlji i kako smo mi ostali samo voljom Božjom spašeni. Žrtvama se treba pokloniti! I svatko ima pravo dolaziti na groblje svojim mrtvima.

No, mi smo i dalje proglašavani zločincima.

Velečasni Cecelja uvijek je okupljao ljude koji su bili spremni drugome pomoći. Organizirao je humanitarne akcije i izvan Austrije, u Americi, Njemačkoj i drugdje. Cecelja mi je 1952. godine ponudio da preuzmem brigu za opskrbu najpotrebnijih, starih i siromašnih. On je uspijevao preko Caritasa iz Italije za slijepce i potrebne nabaviti kartice tj. bonove za hranu, s kojima se hrana jedino mogla i dobiti. Oni koji su bili u lageru nisu dobivali kartice, jer su hranu dobivali dva puta dnevno u lončice. Takav je bio život.

Cecelja je skupljao novčanu pomoć i u Americi. Ja sam imao popis ljudi u Klagenfurtu kojima je takva pomoć bila potrebna i kojima sam ono što je pristizalo dijelio. To je tako funkcioniralo od 1953. do 1973. Punih dvadeset godina. Sve dok i sama Austrija nije postala kao država jača, jer imala je dobar zakon o karitativnim i socijalnim fondovima koji su morali osigurati osnovne životne potrebe. Onda smo i mi bili manje opterećeni. Nekima još uvijek nije bilo lako, ali se moglo nekako snaći i ne biti kruha gladan, što je ranije bila privilegija.

Marijan Luburić (treći s lijeva), sa sinovima Nikolom i Krešimirom u društvu Mirka Glamuzine, Ilije Golemca, Petra Miloša, Jakova Ćirka i drugih Hrvata na groblju u Unter-Loibachu

Jakov Ćirko

Velečasni Cecelja je uvijek pregovarao s vlašću i policijom oko odlazaka na Bleiburg. S našim je odlascima polako došlo u javnost tko, kada i gdje se okuplja, počeli su dolaziti i drugi ljudi. Kako se naš život u Austriji stabilizirao i popravljao, tako je jačao i Počasni bleiburški vod.

Cecelja je najzaslužniji što se počela održavati i misa u Unter-Loibachu. Također, bio sam prisutan kada je Helene Kosmatsch, koja je održavala hrvatske grobove, pokušala razgovarati s župnikom da dozvoli održavanje misa uvjeravajući ga kako Hrvati nisu zločinci već iskreni katolici."

Marijan Luburić je cijeli svoj iseljenički dio života proveo u Salzburgu a upravo ga je vlč. Vilim Cecelja 1963.

godine prvi put odveo na Bleiburško polje. Od tada je s njim bio posebno blizak i uživao je njegovo veliko povjerenje: "Cecelju sam sve do njegove smrti 1989. godine vozio kad god i gdje je god trebalo, u Bleiburg ili u Njemačku na važne sastanke, a u tome me mogla spriječiti samo bolest. Vozio sam i gospodina Vinka Nikolića kad je prvi put došao iz Argentine u Bleiburg o čemu piše u svojoj knjizi "Na pragu Domovine". I inače sam bio vozač i svoj sam novac zarađivao po cijeloj Europi. Zato sam Cecelju rado vozio dobrovoljno kao vozač Hrvatskog Caritasa.

Nije bilo uistinu nikakvih tajni između vlč. Cecelje i mene. Kad bi kod njega došao netko u koga nije imao povjerenja molio bi mene ili Prusca, a koji put i oba, da dođemo i budemo uz njega. S Ivanom Pruscem je bio podjednako blizak. Od naših ljudi u Salzburgu najviše se kretao u društvu Prusca, Jakova Ćirka, Marijana Pinjuha, Joze Gluića i mom. Jozo Gluić je vozio Cecelju prije mene a umro je u Salzburgu. Vlč. Cecelja je često svraćao u franjevački samostan kod pokojnog Marijana Ermana koji je tamo živio."

Jakov Ćirko, politički iseljenik s prebivalištem u Salzburgu i aktualni stjegonoša PBV-a, po zanimanju profesionalni vozač, također je spremno stajao vlč. Cecelji dvadeset i četiri sata na raspolaganju: "U Bleiburg sam počeo odlaziti 1964. godine i od tada, do dana današnjeg, odlazim svake godine na Majčin dan i za Svisvete. U Počasnom bleiburškom vodu sam bio običan član, kao i većina drugih. No, kada mi je bilo ponuđeno da postanem stjegonoša, odmah sam i s ponosom to prihvatio. Prvi je stjegonoša PBV-a bio Petar Hrštić, a nakon njega jedno je

vrijeme za to bio zadužen Andrija Rohaček. Tu sam čast kasnije dobio ja, i još uvijek je imam.

Također sam posebno ponosan na to što sam od 1975. godine uvijek vozio vlč. Vilima Cecelju, gdje god je išao. Obilazio sam s njim pogrebe mnogih ljudi, posjećivao groblja, bolnice, sve proslave, hodočašća i mnoštvo njegovih prijatelja. Nije bilo mjesta u cijeloj Austriji i Njemačkoj pa i Belgiji koje nismo obišli.”

Ivo Pomper, rođen 1943. godine u mjestu Visoko, na krajnjim obroncima Kalnika, bio je dugogodišnji prijatelj i neslužbeni osobni tajnik vlč. Vilima Cecelje. Pomper je nakon položene mature 1963. godine i odsluženja vojnog roka od 18 mjeseci, upisao teološki fakultet u Zagrebu i tu završio 4 semestra filozofije. Godine 1970. otišao je na rad u Austriju u Beč, ali je ubrzo preselio s poduzećem u Salzburg. Tu je početkom 1971. godine na Muellnu upoznao vlč. Cecelju, a u jesen iste godine započeo je na filozofskom fakultetu studij filozofije i političkih znanosti. O svom daljnjem životnom putu i poznanstvu s vlč. Ceceljom, Pomper kazuje:

“Redovito sam dolazio na nedjeljnu Svetu misu te sam s vremenom postao čitač i ministrant, a početkom 1972. godine skupa s još dvojicom kolega preuzeo sam službu socijalnog radnika za naše iseljenike. Nakon sudskog procesa protiv nas trojice hrvatskih studenata u travnju 1975.

Ivo Pomper

Jakov Ćirko s Hrvatima iz Salzburga na groblju u Unter-Loibachu

godine, zbog pomaganja pri pripremama vođama akcije Bugojno 1972., ostao sam jedini od starih kolega-studenata u Salzburgu. Pomagao sam i dalje prečasnog g. Cecelji i ostalim našim svećenicima. Godine 1978. zaposlio sam se kao knjižničar i arhivist u starom benediktinskom samostanu Sv. Petar. Od 1988. radim na istom poslu kod salzburške nadbiskupije, sada isključivo kao knjižničar. S vremenom sam vlč. Cecelji pomagao oko uređivanja arhiva, a nakon što se on nepunu godinu dana prije smrti povukao u zasluženu

mirovinu ja sam mu pomagao i oko dnevne pošte. S njim sam doživio mnogo ugodnih i korisnih trenutaka. Bio je čestit i drag čovjek, pobožan svećenik i gorljivi hrvatski rodoljub! Poput nevidljivog magneta to me je stalno privlačilo k njemu. On je umro u noći 3. srpnja 1989. godine, a ja sam već krajem istog mjeseca, po višem nalogu, smjestio njegov bogati arhiv i dio knjiga na sigurno mjesto.”

PORUKE BLEIBURŠKE USPOMENE

Vlč. Vilim Cecelja je prigodom svake komemorativne *Svete mise* za blagdan *Svih Svetih* ili *Majčin dan* u propovijedi govorio o nacionalnoj važnosti *Bleiburške tragedije* i potrebi da se uspomena na nju sačuva od zaborava. Možda najjasniju poruku u tom smislu izrekao je 1. studenoga 1963. na groblju u Unter-Loibachu:

"Mnogi nas pitaju: zašto uopće dolazite i hodočastite na Bleiburško polje? Čudnog li pitanja! Ovo zvuči kao da smo mi krivi za nevino prolivenu krv na ovome polju. Neka si ovo pitanje postave oni koji su skrivili tragediju Bleiburga. Mi znamo samo jedno da je naša sveta dužnost: ponovno i ponovno odavati počast žrtvama koje su oni masakrirali i pokoljenjima istinski predati ovaj čin najgroznije osvete koja se dogodila među razoružanom hrvatskom vojskom i nevinim civilnim pučanstvom.

Bleiburg je najkrvavije stratište hrvatskog naroda, koji nam je priredio komunizam u svojoj 'oslobodilačkoj' borbi u znaku 'bratstva i jedinstva', i mi za ovo polje nikad ne bi znali da ga komunizam nije odabrao za krvoproliće. Ali kad je Bleiburško polje krvavim nasiljem ušlo u hrvatsku povijest, onda je naša sveta dužnost da njegovu uspomenu podržavamo među hrvatskim narodom, da Bleiburg stavljamo stalno pred oči i Zapadnome svijetu koji je na žalost u neku ruku bio i njegov sudionik u svojoj zakulisnoj političkoj igri.

Od ove naše svete dužnosti nitko nas neće osloboditi i mi bismo se smatrali izdajicama svoje povijesti i svoga naroda kad bismo o Bleiburgu šutjeli i nastojali ga zaboraviti. Nije naše osvećivati se! Ali naša je utjeha i nada u Svetome Pismu, jer ovako govori Gospodin: Moja je osveta, ja ću se vratiti. Ali ne samo Gospodin. Mi ipak čvrsto vjerujemo da će i ovaj Zapadni svijet koji je komunistima pomagao da je došlo do Bleiburške tragedije, i još danas pruža pomoć da hrvatski narod mora živjeti u komunističkoj tamnici, morati jedanput uvidjeti što je komunizam i kakav je on njihov saveznik, pa kad budu danas-sutra morali sami sebe braniti od njega, morat će htjeti ili ne htjeti osloboditi i Hrvatsku.

Evo u tom smislu željeli smo danas pred vama mrtvima otkriti svoje srce i svoju dušu. Kao što su vas proganjali i nas progone, ali kao što vi niste prezali niti pred jednom žrtvom, pa ni žrtvom života, tako se i mi zavjetujemo da ćemo i dalje podnositi sve žrtve dok ne ostvarimo slobodnu hrvatsku državu, u temelje koje ste vi položili svoje živote".

Dvije godine kasnije, prigodom 20-godišnjice *Bleiburške tragedije*, u *Glasniku Srca Isusova i Marijina* u svibnju 1965. godine vlč. Cecelja izrekao je riječi koje su i danas aktualne:

"Na žalost Bleiburšku tragediju ne možemo više popraviti. Ona ostaje žalosna činjenica napisana najkrvavijim slovima u povijesti Hrvatske. Ali nam je sveta hrvatska dužnost, da iz te činjenice uočimo posljedice koje su nastale za hrvatski narod, i povučemo potrebne zaključke.

Bleiburg nije značio samo uništenje hrvatske vojske, nego se njime željelo uništiti čitav hrvatski narod...Komunizam je imao i ima u svome planu uništenje Hrvatske kao nacije...

Nastaje pitanje: Tko će spasiti Hrvatsku za budućnost? Ako je komunistička ideologija uspjela razoriti u mnogočemu obiteljski život, ako škola i prosvjeta govore samo o komunizmu i jugoslavenstvu, ako je komunističkom ideologijom zatrovan sav ostali organizacijski život u Hrvatskoj, onda ostaje jedina Crkva kao čuvarica ne samo vjere, nego i hrvatske narodnosti... Crkvi u hrvatskom narodu ne može biti svejedno gledati kako se njezina djeca odnarođuju svome vlastitome narodu...

Čovjek bez vjere i moralnih načela nema osjećaj ni za narodnost. Njemu je svejedno tko je na vlasti i kako se on zove..."

GLASNIK

GOD. XVII

Srca Isusova i Marijina
SVIBANJ
1965
BROJ 5

Faksimil naslovnice Glasnika
Srca Isusova i Marijina

Posljednji dom vlč. Vilima Cecelje bio je samostan Maria Plain kraj Salzburga. U skromnoj samostanskoj sobici je provodio vrijeme u svojim svećeničkim dužnostima, primajući mnogobrojne prijatelje, hraneći ptice i vjeverice i radujući se djeci koja su se skupljala oko 'patera Wilhelma' poslije Svete mise, jer im je uvijek uz dobru riječ znao udijeliti i koji slatkiš.

Umro je 3. srpnja 1989., u predvečerje uspostave hrvatske države, za koju je punog srca nesebično živio. U jednom od svojih posljednjih pisama upućenom prijatelju iz Montreala u Kanadi, Milanu Boriću, za Uskrs 1989. godine velečasni Cecelja je napisao:

"Ono što sam ja radio, to sam radio po svojoj dužnosti, a za dužnost se ne prima plaća. Sve je to bilo na slavu

Božju i za dobro hrvatskoga naroda. Neka pobjedonosni uskrсни Aleluja bude i dalje naša čvrsta nada za uskrsnuće Hrvatske!"

Vlč. Cecelja pokopan je na gradskom groblju u Salzburgu, a pogrebna svečanost otpočela je govorom msgr. Vladimira Stankovića. Nazočni ukopu i svetoj misi, služenoj u samostanu Maria Plain, bili su riječki nadbiskup Josip Pavlišić i salzburški biskup Karl Berg, inače studentski kolega zagrebačkog nadbiskupa blaženog Alojzija Stepinca i umirovljenog bečkog nadbiskupa kardinala Franza Königa.

Prigodom smrti vlč. Vilima Cecelje, fra Dominik Šušnjara u svoj je *Rokovnik* zapisao:

"Noćas je u Salzburgu umro vlč. Vilim Cecelja, hrvatski svećenik, dušobrižnik Hrvata u Austriji tamo od 1945. do danas, veliki hrvatski rodoljub, otac i majka hrvatske sirotinje, osobito izbjeglica i beskućnika, golih i gladnih, bolesnih. Cecelja je držao visoko barjak vjere i ljubavi prema domovini Hrvatskoj."

U svojoj duhovnoj oporuci Vilim Cecelja je ostavio i svećeničku i rodoljubnu poruku:

"Politički vođe, zaklinjem vas, padnite na koljena pred svojim Bogom i Marijom. Sjedinite se zajedno s narodom u njegovoj pobožnosti. Narod ima u sebi instinkt kojim putem mora poći da dođe do svoga cilja. Ako se budete sramili s narodom kleknuti i zajedno moliti, kako će narod imati jamstvo da ćete poštivati njegovu volju kad ne poštujete ni Božju ni crkvenu?!"

U subotu 26. travnja 1997. na mjesno su groblje u Svetom Iliji preneseni posmrtni ostaci velečasnog Vilima Cecelje u novouređenu grobnicu, uz hrvatske stjegove koje je svijet upoznao zahvaljujući i njemu na mnogobrojnim okupljanjima Hrvata izvan domovine.

Domaći župnik, dekan i varaždinski kanonik Ivan Koščak, uvodeći u jedinstveni molitveni oproštaj, zahvalio je Bogu što je došlo vrijeme da se posmrtni ostaci Vilima Cecelje, hrvatskoga svećenika sveta života, koji je bio prisiljen živjeti i raditi u iseljeništvu, časno vrata u njegovu rodnu župu. Na groblju se uz zagrebačkog, danas pokojnog, nadbiskupa kardinala Franju Kuharića, pomoćnog biskupa msgr. Marka Culeja i ravnatelja hrvatske inozemne

Vodstvo PBV-a prilikom prijenosa
posmrtnih ostataka vlč. Vilima Cecelje
u rodnu župu sv. Ilije kod Varaždina

pastve msgr. Vladimira Stankovića okupilo više od šezdeset svećenika, veliki broj iseljenih Hrvata sa svih kontinenata i rodoljuba iz cijele Hrvatske te mnoštvo mladih u narodnim nošnjama, uz molitvu, pjevanje hrvatske himne i simbolično bacanje crvenog, bijelog i playvog cvijeća.

Nad otvorenim grobom govorili su pokojnikov prijatelj Vinko Nikolić, te prelat Stanković koji ga je nazvao *aristokratom duha* i istaknuo da je to zahvala i oproštaj s najboljim, najobljubljenijim i najuglednijim misionarom hrvatske inozemne pastve:

"Spadao je u onu klasu dušobrižnika u hrvatskoj inozemnoj pastvi koji su svojom osobnošću, karakternošću, rodoljubljem i duhovnošću dali pečat svomu vremenu – vremenu poslijeratnih emigranata koje je trebalo duhovno i socijalno zbrinuti a mnogima i život spasiti. Vilko nije bio samo jedan među mnogima: on je bio broj jedan, bio je prvi, i to kao najbolji Hrvat, kao najbolji kršćanin, kao najbolji svećenik... Vilim Cecelja – nije bio samo dušobrižnik, socijalni radnik, tješitelj, dobrotvor i vrli hrvatski rodoljub – on je bio institucija! Njegovo je ime bilo i ostalo simbol čovjekoljublja, rodoljublja i bogoljublja."

Misu zadušnicu, na kojoj su među simboličnim prikazanim darovima prineseni grumeni hrvatske i bleiburške zemlje, slavio je kardinal Kuharić s više od 40 svećenika i u svojoj propovijedi govorio o Ceceljinom predanom ostvarivanju svećeništva u znaku ljubavi koja nikoga ne isključuje:

"Iz duboke osobne vjere je njegovao viziju slobode za svoj hrvatski narod, za ljudska prava i slobodu Crkve. Živio je u vrijeme kad se dobre ljude, svece čak, proglašavalo zločincima, ali znao je za što živi i u što ulaze svoj život pa će njegovo ime svijetliti u povijesti Crkve, povijesti hrvatske inozemne pastve i povijesti hrvatskoga naroda."

Kardinal Franjo Kuharić, mons. Vladimir Stanković i Vinko Nikolić ispred groba vlč. Cecelje u sv. Iliji

Pastoralni centar Vilim Cecelja u Svetom Iliji, koji je tom prigodom blagoslovljen, uređen je darovima Ceceljinih prijatelja iz hrvatskog iseljništva. U toj su dojmljivoj dvorani sabrani predmeti etničke baštine podsjećajući na nekadašnji način života u tom kraju. Na pozornici, uz hrvatski i papinski stijeg, istaknuto je poprsje Vilima Cecelje, djelo Ljudevita Vindeka, a ispred biste Ceceljino klecalo, izlizano od dugogodišnjih, ustrajnih molitvi za Hrvatsku i hrvatski narod, u skromnoj sobici pred Marijinim kipom.

Članovi PBV-a dolaze u Sv. Iliju svake godine za godišnjicu smrti vlč. Cecelje. Na fotografiji: Jakov Vrdoljak, Ilija Abramović i Jakov Ćirko

Nakon smrti vlč. Vilima Cecelje brigu za bleiburške komemoracije je preuzela *Hrvatska katolička misija* u Klagenfurtu. Nekoliko je posljednjih godina ravnatelj misije fra Mato Pranjić, a prije njega je to bio pater Sebastijan Golenić.

Nakon dugog je očekivanja i najviše tijelo hrvatske *Katoličke crkve*, *Hrvatska biskupska konferencija* (HBK), preuzela brigu o predvođenju *Svete mise* na središnjoj komemoraciji na Bleiburškom polju. Prema katoličkom tjedniku *Glas koncila* od 13. travnja o.g., na sjednici HBK-e od 31. ožujka do 3. travnja o.g. odlučeno je da "odsada to prelazi u kompetenciju *Vijeća za hrvatsku inozemnu pastvu*". Zbog toga će, piše *Glas koncila*, "misu na ovogodišnjoj komemoraciji Bleiburgu predvoditi msgr. Želimir Puljić, biskup dubrovački i predsjednik *Vijeća HBK i BK BiH za hrvatsku inozemnu pastvu*".

Pater Golenić, rođen 19. ožujka. 1940. u Kašini kod Zagreba, koji je poslije vlč. Vilima Cecelje najzaslužniji za redovito održavanje komemorativnih misa u Bleiburgu, nakon završetka teologije i Glazbene akademije, radio je kao profesor na *Glazbenom i katehetskom institutu* u Zagrebu. Godine 1989. dodijeljen je hrvatskoj inozemnoj pastvi. Sada je župnik u Grazu. Na zamolbu autora ove knjige opisao je svoje viđenje značaja *Bleiburške uspomene*:

"Završetak II. svjetskog rata ostavio je u našoj naciji duboki stradalnički trag. Tisuće mladih razoružanih vojnika, kao i izbjeglica, bilo je pobijeno na Bleiburškom polju. S tom oskudnom informacijom preuzeo sam 1991. godine Hrvatsku katoličku misiju u Klagenfurtu i tražio dodatne informacije o Bleiburškoj tragediji. Ujedno sam tu upoznao članove Počasnog bleiburškog voda koji su bili posredni ili neposredni sudionici tih događaja. Upravo je zahvaljujući njima ostalo trajno sjećanje na tu tragediju. Oni su otkupili jedan dio zemljišta i podigli spomenik, a zemne ostatke stradalnika položili u zajedničku grobnicu."

Moj prvi susret na tom području bio je pun emocija: Na tom se mjestu odigrao surovi događaj mržnje i osvete. Tada je započeo i novi agresivni napad na našu domovinu, te pogibija prvih hrabrih branitelja. Sve se to isprepletalo s okrutnim činjenicama i pitanjima: zašto uopće započinju ratovi?"

Zahvaljujući ulozi PBV-a te neumornoj brizi vlč. Vilima Cecelje, ondašnjeg dušobrižnika za cijelu Austriju, gajilo se tiho i nezapaženo sjećanje uz molitvu i misu za sve poginule. Prema riječima članova PBV-a, Cecelja je bio duša, onaj koji je u to krizno vrijeme hrabrio i materijalno pomagao sve potrebne, a oni su u njemu osjećali sigurnost.

Smatrao sam da u tom pravcu treba nastaviti i gajiti tradiciju na temeljima evanđeoske poruke i zdravog domoljublja. Dva puta u godini organizirano smo spominjali događaj Bleiburga: na dan Svih Svetih te Majčin dan (druga nedjelja u svibnju). Svake nas je godine bivalo sve više i više. Ljudi su se prestali bojati političkih posljedica te su dolazili organizirano ili pojedinačno. Tu su neprestano gorjele svijeće, te su i vijenci krasili mali spomenik Bleiburga. Taj mali i nezapaženi gradić u Koruškoj postaje odjednom hodočasničko mjesto. Dolazi iseljništvo sa željom da progovori i iz vlastitog iskustva svjedoči i besmislenost rata i tragediju Bleiburga.

Velika prekretnica i publicitet za Bleiburg bila je godina 1995. Tada je bila 50-ta obljetnica tragedije Bleiburga. HRT je, uz prisutnost velikog broja novinara, te posebno predstavnika Hrvatske vlade i Hrvatskog sabora, prvi put izravno prenosila komemoraciju. Tisuće Hrvata s ponosom, ali i pijetetom, sudjelovalo je u bogoslužju. Bilo je dolično i zanosno. Nikad nisam čuo veličanstvenije pjevanje 'Lijepe naše'! U toj himni naslućivali smo svi i skori završetak stradalništva Domovinskog rata, ali i lijek svim teškim ranama koje je ostavila mržnja i razaranja. Htjeli smo zbiti redove hrvatske svijesti i ponosa, da se svi borimo za vlastiti identitet, da se okrenemo budućnosti za bolje sutra hrvatske domovine.

Dugogodišnji iseljenik i veliki domoljub Vinko Nikolić razmišljajući o Bleiburgu je zapisao:

Bleiburg i stotine Bleiburga!

Gledam te u silnome plamenu do neba,

U tisuću požara, na tisuću križeva, na tisuću vješala,

Na tisuću stratišta,

U svima izgaraš, na svima krvariš, na svima uzdišeš,

Na svima umireš,

Pravo je čudo, što nisi umrla, moja neumrla Hrvatska!"